

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XLIX. De Contractu inito ex errore, & metu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

CASUS XLIX.

De Contractu inito ex errore, & metu.

Cajus emit siceram, & vinum Rhenanum putans esse Mossellanum. 13. Causam suam committit Advocato, quem falso putat esse peritum. 14. Metu perdenda litis ei filiam suam promittit, ib. Titium existimans esse suum cognatum & filiam suam contra stupratorem descendisse, in filium adoptat 15. Qui cum filia in flagitio deprehensus timens è domo ejici, vel diffamari ei promittit Matrimonium, 16. Theologus super his consultus dicit omnes hos contractus valere, tùm quia error si quis intercurrit, fuit vincibilis, 17. Et quamvis contractus absente errore fortè non fuisset initus, tamen error non fuit circa substantiam 18. Tum, quia metus, qui adsuit, fuit levis 9. Vel à tertio, & non in ordine ad contractum incusus 6. 7. Et in dubio standum est pro valore actus. 19. Pro Resolutione

1. QUÆR. I. Quid circa Contractus ex errore initos?

R. *Sequent.* 1. Error in contractu potest esse vel circa substantiam, ut si emas vitrum putans esse gemmam; vel circa accidens, si emas equum decennem, quem putabas esse quinquennem; si error oriatur ex propria errantis opinione, vocatur propriè error, si ex alterius inductione, dicitur dolus; uterque potest esse antecedens, vel tantum concomitans, seu incidens; antecedens est, qui dat causam contra-

ctui, concomitans, vel incidens, qui non dat causam contractui, eò quòd si-
nè ipso contractus initus fuisset. 2. Er-
ror vel dolus circa substantiam, id est,
circa materiam, causam, vel motivum
primariò intentum, sive antecedens sit,
sive concomitans, invalidat contra-
ctum, ut si pro vino tibi quis vendat si-
ceram, pro auro cuprum, est *comm.* &
constat ex *L. labeo 45. ff. de contrab.*
empt. ubi dicitur nullam esse venditio-
nem, si vendatur aurichalcum pro au-
ro: Ratio est; quia error circa substan-
tiam facit non cognosci substantiam,
per consequens impedit consensum in
substantiam, qui est de essentiâ contra-
ctus. 3. Error circa accidens etsi sit an-
tecedens, & causatus ex malitia alte-
rius contrahentis, non obstat valori
contractus, neque ex jure naturæ, quia
non impedit cognitionem, & consen-
sum in substantiam, neque ex jure po-
sitivo, quia decepto ex tali contractu
conceditur jus & actio contra decep-
torem, quâ compelli potest ad servan-
dum contractum damno eompensa-
to, si innocens velit, §. 1. *Instit. de ex-*
cept. Sotus, Molin, Sanch. Laym. hic
c. 5. num. 6. Et si quæ jura dicant,
ejusmodi contractum esse irritum,
volunt esse irritum quoad effe-
ctum, hoc est, ab innocente rescia-
dibilem; non quoad substantiam;
Undè valet, si emas equum decen-
nem putans esse quinquennem, vinum
Rhe-

2.

3.

Rhenanum putans esse Mosellanum; si tamen accidens vel qualitas teneat se ex parte motivi vel materiae primariae intentae, tunc accidens transit in substantiam, v. g. color respectu panni est accidens, si tamen emas pannum nigrum ad luctum, & substituatur ruber, accidens transibit in substantiam, & annullabit contractum, quia primariae intendebatur pannus aptus ad luctum, qualis non est pannus ruber; ite si dem elemosynam Petro diviti, putans me dare Paulo pauperi, error afficit substantiam, quia motivum principale erat sublevare pauperem, qualis non erat Petrus, *Sanch. Molin. Nav. Laym. n. 3. 4.* Dolus antecedens circa accidens causatus ab altero contrahente, quamvis non invalidet contractum, facit tamen eum pro libitu illius, qui dolum passus est, rescindibilem. *L. si dolo 5. c. de rescind. vendit. Lesl. l. 2. c. 17. d. 5. n. 25. Palao de contr. d. 2. punct. 5. n. 19.* Ratio est, quod per contractum dolo obrentum compartii fiat injuria, quae in specie reparari non potest, nisi injuriatus reponatur ad statum in quo erat ante dolum; atq; hoc fieri non potest sine rescissione contractus; ergo. Quod si error accidentalis non sit ex culpa compartis, sed ex dolo tertii, vel ex propria contrahentis ignorantia, ut si ex tua imperitia, vel ex dolo Petri consilio a Paulo emas vinum novum putans esse vetus, contractus non erit rescindibilis, sed habes actionem quanti minoris contra venditorem, hoc est, potes petere, ut contractus reducatur ad aequalitatem; item potes

convenire Petrum ratione doli mali, si talis intervenerit. *cit. L. si dolo. Ratio est;* quod sit consensus in substantiam, & venditor tibi non fecerit injuriam, ergo non est cur contractum rescindere possis. *Si dicas 1.* Per errorem a tertio causatum notabiliter mutatur, & vitatur materia contractus, v. g. in casu posito vinum, ergo damnum passus potest contractum rescindere, sicut potest rescindere sponsalia, si notabiliter vitetur sponsa, quamvis non ex dolo sponsi. *2.* Metus injustus etiam a tertio in ordine ad contractum incussus facit contractum rescindibilem, *ut infra dicitur,* ergo & dolus. *Re. ad 1. N. C.* illud damnum sufficienter reparari potest per actionem quanti minoris, quod non semper tenet in sponsalibus, in quibus etiam major libertas requiritur propter difficultatem, & indissolubilitatem matrimonii. *ad 2. iterum N. C.* leges ita statuunt de dolo, non de metu, nec Legum semper petenda est ratio *L. 20. §. 21. de leg. Ratio congruentiae esse potest,* quod dolus per circumpectionem caveri possit, non ita metus.

QUÆR. II. Quid sit metus, & qualiter vitiet contractum? *Re.* Metus est animi trepidatio ob apprehensum instans malum, si oriatur ex causa naturali, v. g. timeo mortem a morbo, a bestia, a tempestate, vocatur metus intrinsecus; si incutiatur ab homine, vel causa libera, vocatur extrinsecus: duas hic accipe regulas, ex quibus caetera facile deduces. *Prima: nullus metus intrinsecus vel extrinsecus justè incussus invalidat contractum, aut facit rescindibilem: Ratio*

O o 3 est;

est; quia metus relinquit actum simpliciter voluntarium, & in metu intrinseco, vel extrinseco justo nulla intervenit injuria, ergo non est ratio, cur contractus ex tali metu initus sit invalidus, aut rescindibilis; sic valent vota metu naufragii, lethalis morbi, vel alterius mali facta, item valent sponsalia à stupratore inita ex metu ne denuntietur judici. *Regula 2da: metus injustus gravis in ordine ad extorquendum contractum incursum non quidem invalidat contractum (si matrimonium, Professionem Religiosam, & paucos alios excipias) facit tamen eum rescindibilem ob injuriam, que per talem metum causatur: prima pars est contra Molin. Rebell. Spor. &c. qui dicunt ejusmodi contractus esse ex jure naturæ nullos, quia ex actione injuriosa non potest quis sibi acquirere jus; sed contra est: metus non facit contractum simpliciter involuntarium, ergo non tollit consensum vel aliquid aliud de jure naturæ ad valorem contractus requisitum, neq; metum incutiens acquirit jus ex iniqua sua cōactione, sed ex voluntario alterius consensu. Sylvius, Gabriel. Nav. Valq. Sotus, Suar. Less. Lopez. Sanchez de matr. lib. 4 d. 8. n. 4. Laym. hic n. 2. Lug. d. 22. n. 115. Metzger. tr. 13. d. 41. a. 3. Herman thes. 20. Viva apusc. 1. q. 6. a. 2. secunda pars etiam probatur, quia jura de his contractibus loquuntur ut validis, qui irritatione, seu rescissione indigeant. *L. si mulier 21. ff. de eo quod metus causa instit. de except. Sanch. Less. Lug. loco cit. Dicitur 1. metus gravis, id est talis, qui vehementer conturbat, nec**

facile superari potest, idq; vel simpliciter respectu omnium personarum, ut si inter grave malum etiam viro forti merito timendum, v. g. mutilatio, incarcerationio, mors &c. vel saltem gravis respectu talis personæ v. g. pueri, mulierculæ, aut senis. Quod si metus injustè incussus in ordine ad contractum tantum sit levis, contractus in foro externo nequidem erit rescindibilis, quia jura metum levem pro nihilo reputant; idem pro foro interno conscientie docet Medina, Pontius, Tambur. &c. quia metus levis facile repellitur potest, ideoq; qui non repellitur, voluntarie metum patitur, volenti autem non fit injuria, nec contractus censetur factus ex metu, sed ex propria voluntate, quæ noluit metum levem repellere, oppositum tamen videtur probabilius cum Less. Sanch. c. 10. n. 3. Nav. c. 17. n. 15. Laym. n. 4. Dicast. l. 2. de just. t. 3. d. 1. n. 110. Spor. tr. 5. c. 12. n. 124. Metzger n. 7. Viva a. 3. consentit Lugo n. 138. si metus sit unicum motivum, vel causa principalis consensûs. *Ratio est;* quod ille metus sit injuriosus comparti; injuria autem hæc reparari non potest, nisi injuriatus per rescissionem contractus ponatur ad statum pristinum libertatis, ad quem jus habet. *Nec obstat 1.* quod metus in ratione metus dicatur levis, nam in ratione injuriæ, & damni illati potest esse peccatum grave, sicut si levi verberare frangas vitrum pretiosum; *nec obstat 2.* quod metus levis facile possit repellitur, nam patiens non obligatur repellere, sed permittere potest cum reservatione sui juris; quis enim dicit calum-

lumniatores, detractores à culpa & onere restituendi honoris & famæ esse liberos; ex hoc, quòd Christus Dominus, vel homo sanctus suam dehonorationem facile impedire potuerit, & tamen noluerit. Jam dicta intellige de contractu ex natura rescindibili; nam in sententia, quòd matrimonium ex metu levi initum valeat, rescindi non poterit, quia semel validum ex natura sua est indissolubile; an autem reipsa tunc valeat, dicam suo loco. *Dixi 2. incussus in ordine ad extorquendum contractum, sive metus incutiatur ab altero contrahentium, sive à tertio, semper ab eo, qui metum passus est, rescindi poterit. L. item 14. §. 3. ff. quod metus causa; si verò metus est quidem injustè incussus, non autem in ordine ad contractum, sed ad alium finem v. g. sumendam vindictam, & metum patiens eligat contractum tanquam medium, quo intentatum malum evadere possit, alii affirmant, alii negant, contractum esse rescindibilem, videtur autem distinguendum: si contractus in eatur cum eo, qui metum injustè incussit, etsi non in ordine ad contractum, rescindi poterit, secus si cum alio innocente; sic si hosti me occidere volenti metu mortis offeram 100. aureos donatio rescindi poterit, quia hostis tenetur ad omne damnum emergens ex injusto metu, inter alia autem damna est donatio 100. aureorum: si autem tertio promittam centum, ut me in tali periculo defendat, utiq; valebit promissio, nec rescindi poterit, etsi facta sit ex metu, quia hic nullam mihi fecit inju-*

riam, sed præstitit operam mercede dignam. Ex eodem principio valida est emptio armorum vel annonæ facta metu hostium; validum est mutuum, quod Respublica suscipit ad dandum litrum hosti pro comminato incendio; validum est matrimonium, quod eligitur tanquam medium ad conciliandum potentem adversarium, vel quod eligit captivus cum filia custodis carceris, ut ex eo dimittatur. *Sanch. Lug. Lesl. l. c. nunc ad Casum p. 1. Emptio siceræ loco vini est invalida, quia est error in substantia, quod tenet etiam si Cajus æquè libenter, & eodem pretio emisset siceram, si eam cognovisset; Ratio est, quòd ad contractum absolutum requiratur consensus præfens in hanc materiam, qui jam existat, sed hic consensus non existit, sed existeret, si Cajus errorem cognovisset. 2. Quòd Cajus emat vinum Rhenanum putans esse Mosellanum, non invalidat contractum, imò nec facit rescindibilem, nisi dolo venditoris id contigerit, sed tantum habet actionem quanti minoris, quia solum est error circa accidens; excipe, nisi ratio Mosellanici sit primario ab e mente intenta; ut si aliud vinum in patria sua vendere non posset, tunc enim accidens transiret in substantiam. 3. Conductio Advocati, quem Cajus falso putabat esse peritum, est nulla; quia primario hic non intenditur persona, sed ejus peritia, quæ non est: quòd verò Cajus metu perdendæ litis Advocato promittat filiam, vel ita intelligitur, ut Advocatus hunc metum per suam desidiam, vel imperitiam Cajo*

in-

- injustè incusserit, etsi non in ordine ad hanc promissionem, tunc promissio rescindi poterit juxta dicta n. 11. hoc Casu; vel Cajus spontè hanc promissionem concepit ad acuendam Advocati diligentiam, & firma erit promissio. 4.
15. Adoptio Titii in filium qui falsò creditur esse cognatus, est nulla, si cognatio est ratio primaria adoptandi, si verò primaria ratio adoptandi est ereptio filiae à stupro, & hæc ratio vera sit, adoptio subsistit; si utrumq; motivum de se erat sufficiens, & adæquatum, ita ut quodlibet movisset altero absente, valeret adoptio, dummodò unum è duobus, qualecunq; illud sit, existat. 5. Titius iniens sponsalia ex metu, nè ob crimen è domo ejiciatur, validè inquit, quia est metus justus; quoad timorem infamiae distinguendum est: vel enim ille à Cajo, aut alio injustè incutitur in ordine ad extorquenda à Titio sponsalia, tunc infirma erunt sponsalia, vel infamia timetur ab ipso crimine, & valent sponsalia, quia metus est intrinsicus. 6. Error circa substantiam, quamvis sit vincibilis, invalidat contractum; nam quamvis potuerit quis cognoscere, si tamen de facto non cognovit substantiam, etiam non consensit in substantiam, sinè tali autem consensu contractus est nullus. *Dices*: ignorantia vincibilis non excusat à peccato, ergo nec ab obligatione contractus. *Conf.* quia sic dabitur ansa innumeris mendaciis, & litibus; nam facile quis dicet, se ignorasse substantiam contractus. *N. C.* ignorantia vincibilis excusat à peccato, cujus malitia ignoratur, non autem à peccato ignorantia affectata, vel neglecta scientiæ; simili modo excusat ignorantia ab obligatione contractus, cujus substantia non cognoscitur. *ad Conf.* 32. Tali asserto in foro externo non creditur, nisi probetur. 7. Non obstat valori contractus, quòd non fuisset initus, si qualitas fuisset cognita; nam indè tantum sequitur, quòd posità cognitione qualitatis futura fuisset volitio, quæ impedivisset obligationem, non autem, quòd nunc fuerit, aut nunc impediatur, nisi qualitas redundet in substantiam. *Vasq. Valent. Sanch. l. 4. in Decal. c. 2. à n. 6. 8.* de metu satis dixi à n. 7. hoc Casu; quibus adde: si Titium in crimine deprehensum fictè mineris accusare, & hic det aliquid eo sine, ut non accuses, datum retinere potes, quia metus est justus. *Nec obstat*; quòd det ex errore, certò non daturus, si sciret tibi non esse serium; nam error non est circa substantiam vel causam finalem, idè enim dat, ut resignes juri ad accusandum, atq; hoc verè facis, etsi serio non intenderis accusare, ergo. *Sanch. Les. Dicast. n. 119. 9.* In dubio, an error fuerit substantialis, an causa, quæ nunc cessat, fuerit principaliter motiva, jura volunt, præsumi pro valore actus, & videretur pro eo esse possessio, quia scitur esse factus, & ignoratur ejus invaliditas. *Sanch. n. 13. 34. & 52.* Idem à potiori est dicendum, si dubitetur, an intervenerit dolus, error vel metus, quia facta, & delicta nõ præsumuntur; in dubio, an verè consenseris in obligationem, si tenebaris consentire, aut verba tua significarunt obligationem, præ-

præsumeris verè consensisse, quia nemo cenfetur consensum injustè subtra-

here, aut loqui aliter, quàm sentiat.

CASUS L

De iis, qui contrahere possunt, item de materiâ contractuum, & juramento contractibus apponi solito.

C Amillus in infantia. 2. 4. Ante, & post pubertatem sine auctoritate Tutoris. 5. Quem agnoscere non vult. 3. Varios celebrat contractus, ex post cum licentiâ Tutoris omnes, etiam rerum alienativas, ratificat. Ibid. Et cum ipso Tutore in it. 6. Onerosos, et si juratos. 13. Implere non vult, pretens restitutionem in integrum. 8. Et relaxationem juramenti à suo Episcopo, vel Principe. 17. Et seqq. Pro resol.

- QUÆR. I. Quænam sint personæ habiles ad contrahendum? *sz.* 1. De jure naturæ contrahere possunt omnes, quotquot habent plenum rationis usum, & materiam de quâ contrahant; defectu rationis invalidè contrahunt ebrii, dormientes, fatui, furiosi &c. *Ratio est*; quòd ad contractum utpote actum humanum in conscientiâ obligantem requiratur consensus liber, qualem recensiti habere non possunt.
2. Jure positivo contrahere prohibentur infantes, impuberes, minorenes, filii familias, prodigi juxtà sequentes explicationes: 1. In jure tam fæmellæ, quàm masculi usq; ad septimum annum dicuntur infantes, abhinc usq; ad 14, fæmellæ 1 2. dicuntur impuberes; quod si impuberes per mortem patris vel emancipationem deserint esse sub patriâ potestate, vocantur pupilli, si *R. D. Jansen Pars I.*

utroq; parente careant, vocantur orphani: deinde illud tempus, quod ab anno septimo currit usq; ad pubertatem, à Juristis dividitur in duas partes, in quarum primâ dicuntur infantia proximi, in secundâ pubertati proximi, & ita masculus ante completum decimum cum dimidio, & fæmellæ ante completum nonum cum dimidio dicuntur infantia proximi, abindè usq; ad annum pubertatis pubertati proximi, quâ completâ vocantur puberes, & tunc usq; ad 25. minores: Pupillis etiam invitis datur Tutor, minoribus volentibus Curator, quandoq; etiâ nolentibus in ordine ad lites, qui Curator semel acceptatus repudiari non potest usq; ad annum 25. completum, nisi veniam ætatis, id est liberam rerum suarum administrationem à legitimo Superiore obtinuerint; prodigo etiam invito datur curator, prodigus autem dicitur, qui profusè dat, seu ut ait *Ulpian. l. 1. ff. de curat. furios.* qui neq; tempus, neq; finem expensarum habet, sed bona sua dilacerando profundit. 2. Contractus ab infante, vel infantia proximo in itus est planè nullus, aded ut nec obligationem civilem in foro externo, seu actionem in judicio, nec obligationem naturalem in foro conscientia pariat. *L. pupillus ff. de condict. indebiti*

Pp

Laym.